

SIMBA
FAMILIEZORG

DE SIMBA FAMILIEZORG WERKWIJZE

in het kort

INLEIDING

Nederland heeft een uitgebreid systeem voor jeugdhulp. Toch komen broers en zussen na een uithuisplaatsing in veel gevallen op verschillende plekken terecht en lukt terugkeer nog te vaak niet, ondanks alle inspanningen van jeugdhulpverleners. Het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties ziet ook kansen voor verbetering. Er zijn meer plekken nodig waar broers en zussen samen kunnen blijven en meer pleeggezinnen en gezinshuizen voor kinderen vanaf tien jaar. Verder kunnen een sterkere betrokkenheid vanuit het sociale netwerk van gezinnen en gerichte nazorg bevorderen dat gezinnen na afloop van een zorgtraject weer op eigen kracht verder kunnen.

SOS Kinderdorpen Nederland is in 2018 gestart met pilotproject Simba Familiezorg. Sinds de afronding van de pilot eind 2023 zet een alliantie van vijf organisaties in de jeugdzorg de naam en werkwijze van Simba Familiezorg voort. De alliantie richt zich op gezinnen waarvan de kinderen (tijdelijk) niet veilig thuis kunnen wonen. Ons doel is deze gezinnen te versterken en als het kan weer te herenigen.

Waar staat Simba Familiezorg voor?

Op deze manier zet Simba Familiezorg zich in voor gezinnen:

- Het versterken van gezinnen om te voorkomen dat families definitief uit elkaar vallen heeft de allerhoogste prioriteit. Na een uithuisplaatsing zetten we in op herstel van familierelaties met als doel dat kinderen veilig terug kunnen naar huis.
- We doen er alles aan om na een uithuisplaatsing broers en zussen samen onder te brengen in een gezinshuis of pleeggezin. Kinderen blijven waar mogelijk ook in hun eigen omgeving, zodat ze naar hun eigen school kunnen gaan en contact houden met hun familie en vrienden.
- Vanaf de start werken we met de ouders en de kinderen (afhankelijk van hun leeftijd) samen op basis van gelijkwaardigheid. In de periode die de kinderen niet thuis wonen, blijven de ouders nauw betrokken bij hun dagelijks leven.
- Er is veel tijd beschikbaar voor familiebegeleiding (6 tot 12 uur per week voor 1,5 tot 2 jaar) en voor nazorg.

- De familiebegeleider en de ouders vragen mensen die belangrijk zijn voor het gezin om hulp. Op die manier heeft het gezin een vangnet dat ook nadat de zorg is afgelopen ondersteuning kan bieden.

Criteria

Simba Familiezorg richt zich op gezinnen met kinderen tot 18 jaar die (tijdelijk) niet veilig thuis kunnen opgroeien, met als uitgangspunt dat er een kans bestaat op gezinshereniging.

Vanuit de theorie

De begeleiding van een gezin raakt aan de leefgebieden uit de Zelfredzaamheid-Matrix die in de jeugdhulp wordt gehanteerd:

- ouderschap
- financiën
- huiselijke relaties
- fysieke en geestelijke gezondheid
- sociaal netwerk
- werk & opleiding/maatschappelijke participatie

Bij het verlenen van familieversterkende zorg werken wij vanuit de vraag van gezinnen. De ondersteuning die ouders en kinderen nodig hebben vormt onze leidraad. Daarbij werken we vanuit onderstaande principes en benaderingen, omdat deze helpen (de achtergrond van) de problematiek in een gezin beter te begrijpen en bij te dragen aan duurzame oplossingen:

- *Hechtingstheorie*: bij veel kinderen die we begeleiden is de hechting in de eerste levensjaren niet goed verlopen. Er leven gevoelens van niet gezien worden, in de steek gelaten en vernederd zijn. De verstoorde

relatie met hun ouders heeft grote impact op hoe kinderen in de wereld staan en zichzelf ervaren in relatie tot andere mensen. In de begeleiding besteden we veel aandacht aan de aanwezigheid en gevolgen van hechtingsproblematiek.

- **Traumagesensitief werken:** kinderen en hun ouders kunnen ingrijpende ervaringen hebben meegemaakt, waardoor hun stress-systeem mogelijk in de war is. Bij traumagesensitief werken is het handelen gericht op: veiligheid bieden, relaties stimuleren, emoties en gedrag hanteren, samenwerken met ouders en psycho-educatie. Dit helpt stress te verminderen en vergroot de natuurlijke veerkracht van kinderen en ouders.
- **Contextuele benadering:** deze benadering gaat ervan uit dat ieder mens een complex netwerk bezit van relaties. Deze vormen zijn of haar context. De familie-begeleider werkt actief met de ouders en kinderen aan erkenning voor het onrecht dat zij ervaren en aan het herstel van vertrouwen in anderen.
- **Systemisch werken:** het gezin is een systeem dat wordt gekenmerkt door binding, een bepaalde rangschikking en balans tussen geven en nemen. Als op een of meer vlakken een verstoring optreedt, verandert dat het hele systeem. Simba Familiezorg ondersteunt gezinnen om een gezond systeem te worden, zodat het beter kan functioneren.
- **Oplossingsgerichte benadering:** deze benadering zet ouders en kinderen in hun kracht en gaat ervan uit dat er altijd krachtbronnen zijn die helpen een gewenste situatie te bereiken. We werken ook met oplossingen die ouders zelf aandragen, zodat de kans groot is dat ze hieraan willen meewerken.
- **Netwerkgericht werken:** gezinnen kunnen meer aan als er mensen zijn die hen praktisch en emotioneel ondersteunen. Het sociale netwerk van kinderen en ouders bestaat uit alle mensen met wie zij min of meer duurzaam een relatie onderhouden. Dat gaat niet alleen over aantallen mensen, maar ook om verbonden zijn: het gevoel ergens bij te horen en je vertrouwd te voelen met anderen. De familiebegeleider richt zich,

samen met het gezin, actief op het versterken van het netwerk.

In de praktijk

De einddoelen van Simba Familiezorg bereiken wij op maat in vier fasen:

- 1. Voorbereidingsfase:** hieronder vallen de aanmelding, screening, matching en eerste kennismaking tussen alle betrokkenen.
- 2. Startfase:** er wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een werkrelatie tussen de ouders, kinderen, gezinshuis-ouders/pleegouders en familiebegeleider. Er komt een door de familie zelf opgesteld familieplan met doelen en voorwaarden, bij voorkeur voortkomend uit een Eigen Kracht Conferentie, waarmee het netwerk meteen in kaart wordt gebracht en wordt ingezet.
- 3. Werkfase:** de familiebegeleider zet verder in op het versterken van het gezin, bijvoorbeeld door de pedagogische vaardigheden van de ouders te versterken en/of hen te begeleiden naar externe hulpverlening. Er is ook veel aandacht voor herstel van gezinsrelaties en voor het netwerk.
- 4. Fase van terugkeer en nazorg:** uiterlijk een jaar na de uithuisplaatsing komt de vraag aan de orde of (gedeeltelijke) terugkeer van de kinderen naar huis mogelijk is. Terugplaatsen gebeurt altijd stapsgewijs, onder zorgvuldig toezicht en op basis van een terugkeerplan. Opnieuw is er veel aandacht voor de eigen kracht en eigen kring van het gezin. Na terugplaatsing biedt Simba Familiezorg ambulante gezinsbegeleiding, totdat het wijkteam kan starten of de zorg wordt overgenomen door een zorgaanbieder. Als terugkeer geen optie is, kijken de ouders en het Simba-team naar alternatieven, zoals langer blijven in het gezinshuis of pleeggezin, dan wel plaatsing bij familie of in het netwerk.

Brenda van Alst, familiebegeleider:

“Een uithuisplaatsing verscheurt een gezin. Als broertjes en zusjes dan samen kunnen blijven hebben ze steun aan elkaar; ze maken hetzelfde verhaal mee. Dat hun verbinding intact blijft is van groot belang voor het slagen van een eventuele gezinshereniging.”

Het Simba-team

Het Simba-team bestaat uit ouders, kinderen, de familie-begeleider, systeemcoach, gedragswetenschapper, jeugd-beschermer, gezinshuis- of pleegouders die de kinderen opvangen en mogelijk andere betrokken professionals. De ouders houden de regie en nemen vanuit die rol deel aan overleggen over hun gezin. Dit geldt ook voor de kinderen, afhankelijk van hun leeftijd en passend bij hun ontwikkeling.

Simba Familiezorg werkt samen met gezinshuisouders en pleegouders die de werkwijze van de Simba Familiezorg omarmen. Zij zijn gespecialiseerd in:

- herstel/versterking van de band tussen kinderen en hun ouders, met als doel de kinderen spoedig, veilig en duurzaam te herenigen met hun ouders
- de gezamenlijke opvang van uithuisgeplaatste broertjes en/of zusjes
- het opvoederschap delen met ouders om de kans op herstel van familierelaties en gezinshereniging te vergroten

De jeugdbeschermer heeft, als eindverantwoordelijke voor de veiligheid van de kinderen, een rol als verwijzer of aanmelder. Verder werkt Simba Familiezorg samen met gerenommeerde partners in de jeugdhulp.

Cijfers Nederlandse jeugdhulp (2020/2021)

- 457.000 kinderen en jongeren tot 23 jaar kregen jeugdzorg (ruim 10%)
- 44.000 jeugdigen kregen jeugdhulp met verblijf. Ongeveer de helft (21.500) van deze groep verbleef in een pleeggezin en 6.500 in gezinsgerichte opvang
- Ruim 18.000 verbleven bij een jeugdhulpaanbieder. Ongeveer 1.800 jeugdigen woonden in een gesloten setting

(bronnen: CBS, NJI)

Gezinshereniging

Over terugplaatsing van kinderen in hun eigen gezin zijn geen precieze cijfers voorhanden. Schattingen van enkele experts komen uit op 10 tot 50 procent. Een onderzoek onder gezinshuizen onderstreept dit: het spreekt over terugplaatsing in minder dan een kwart van de gevallen.

Resultaten pilot Simba

Het doel van de pilot was 10 gezinnen begeleiden om een werkwijze te ontwikkelen waarmee minimaal 60% procent van de uithuisgeplaatste kinderen terug kon naar huis. Uiteindelijk zijn 15 gezinnen begeleid, waarvan 93% van de kinderen is herenigd met hun ouder(s). In gezinnen waar terugkeer geen optie was lag de focus op familieverstoring. Ook daar hebben de meeste familieleden vaker en beter contact.

Een moeder van twee uithuisgeplaatste kinderen na hun succesvolle terugkeer:

“Mijn grootste angst – dat mijn kinderen zouden worden weggehaald – werd bewaarheid. Toch heb ik er achteraf vrede mee. Er gaan veel negatieve verhalen over Jeugdbescherming. Ik denk dat als je een goed team hebt waarin je kunt samenwerken, er een weg terug is.”

